

Bistånd till boende

Anvisning

Diarienummer: KS2019/2105
Dokumentansvarig: Verksamhetschef Myndighet, Sektor Arbetsliv och Stöd
Beslutad av: Förvaltningsledningen § 191/2015
Datum för beslut: 2015-11-30
Giltighetstid: 2023-12-31
Handläggare: Karin Jämting, Verksamhetsutvecklare

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Syfte.....	3
3. Mål och viljeinriktning	3
4. Socialtjänstens ansvar i kommunen	3
5. Olika former av bistånd till boende	4
8. Den enskildes ansvar	7
9. Levandegöra	8
10. Uppföljning	8

1. Inledning

I Kungälv kommun har tidigare saknats tydliga riktlinjer kring när socialtjänsten ska bistå människor till boende i sociala boendeformer. Detta har bidragit till att människor ibland beviljas stöd till boende när de egentligen rent lagligt inte skulle ha rätt till detta. Rätten till bistånd i form av boende regleras i Socialtjänstlagen (SoL). Denna anvisning beskriver socialtjänstens ansvar för bistånd till boende.

2. Syfte

Anvisningen syftar till att tydliggöra rätten till bistånd (enligt Socialtjänstlagen) i form av boende i Kungälv kommun. Anvisningen bidrar till att tydliggöra sektor Arbetsliv och stöds ansvar i bostadsfrågor gentemot kommunens bostadsförsörjningsansvar i stort. Den ska också underlätta och säkerställa ett gemensamt synsätt kring rätten till bistånd i form av boende.

3. Mål och viljeinriktning

En tydlig anvisning kring när bistånd i form av boende kan bli aktuellt möjliggör en enhetlig och rättssäker process för den enskilde. Målet med anvisningen är också att effektivare arbetssätt möjliggörs samt att resurser hushålls med på rätt sätt.

4. Socialtjänstens ansvar i kommunen

Kommunen har ett mycket stort ansvar i frågor som rör bostadsförsörjning och hemlöshet. Det är framför allt två lagar som styr detta ansvar. I lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1386) fastställs att kommunens ska planera för bostadsförsörjning och redovisa detta i riktlinjer som ska antas av kommunfullmäktige. Målet är att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder. Enligt Socialtjänstlagen (2001:453) har kommunen det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får den hjälp och det stöd de behöver.

Av 4 kap. 1.§ socialtjänstlagen framgår att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Därtill har kommunen ett särskilt ansvar för vissa grupper enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Lagarna reglerar att kommunen ska tillhandahålla boende med service och omvårdnad för äldre, samt bostäder med särskild service till personer med funktionsnedsättning. Kommunen ansvarar också för att det finns boende för det antal nyanlända som ingår i överenskommelse med länsstyrelsen samt för ensamkommande barn. Enligt socialtjänstlagen ska socialtjänsten utöver att ansvara för stöd till enskilda medverka i samhällsplaneringen och på så sätt också ha inflytande i bostadsplaneringen.

Socialtjänsten har inget generellt ansvar att ordna boende till bostadslösa. Socialtjänstens uppdrag mot enskilda individer är att enligt socialtjänstlagen bistå med sociala boendeformer. Med detta menas boende med olika individuellt utformade insatser som syftar till att den enskilde ska få ett självständigt liv. Det är socialtjänstens ansvar att förstärka och komplettera människans egna resurser, inte att begränsa dennes ansvar för sin situation. I första hand har den enskilde ett eget ansvar att planera sitt boende. Det är den enskilde själv som bestämmer om denne kan ta emot erbjudande om en viss social tjänst – såvida det inte sker med stöd av tvångslagstiftning så som LVM eller LVU.

Socialtjänsten har en skyldighet att informera personer som vill ha en bostad, om vilka regler som gäller för bostadsanskaffande i kommunen. Om en person som vänder sig till socialtjänsten för att ansöka om bistånd till boende har denne rätt att få sitt ärende prövat. Ärende skall inledas, utredning göras och beslut fattas. Ett beslut om avslag ska göras skriftligt för att den enskilde ska kunna få sin sak prövad i rätten. Detta gäller även om den enskilde söker bistånd i form av hjälp till bostadsanskaffning i form av sociala kontrakt/hyresgaranti.

5. Olika former av bistånd till boende

De biståndsformer som beviljas enligt socialtjänstlagen består av

- Olika former av boende med stöd
- hjälp till bostadsanskaffning i form av sociala kontrakt/flyktingkontrakt eller hyresgaranti
- Tillfälligt boende (tak över huvudet)

6. Kriterier för att ha rätt till bistånd

För att beviljas bistånd till boende enligt 4 kapitlet 1 § Socialtjänstlagen ska personen uppfylla följande tre kriterier:

- Vara **helt bostadslös** (sakna ”tak över huvudet”)
- Ha **speciella svårigheter** att på egen hand skaffa bostad. Detta avser speciella svårigheter hos den enskilde (saknar förmåga), inte generella svårigheter som finns i en stad med bostadsbrist.
- Tillhöra en **grupp som behöver särskild hjälp** att anskaffa en bostad.

Grupper som kan ha behov av särskild hjälp

Av rättspraxis samt i vissa fall vad som framgår i 5 kap Socialtjänstlagen framgår att följande grupper i särskilda fall kan omfattas av rätt till bistånd i form av boende med stöd eller hjälp till bostadsanskaffning.

Personer med missbruksrelaterade bekymmer

Avser personer där missbruket medför ett behov av stöd i boendet på sin väg mot drogfrihet. Kan även avse personer som behöver stöd i att bibehålla nykterhet. En av grundförutsättningarna för rehabilitering är att ha ett tryggt boende. Ett boendebeslut ska vara en del av helhetssynen på rehabiliteringen.

Äldre personer samt personer med funktionsnedsättning

Socialtjänsten har i dessa två fall ett faktiskt ansvar för bostadsförsörjning/anskaffning. Detta handlar om äldre personer samt personer med vissa funktionsnedsättningar där behov finns av boende med stöd alternativt förtur till särskilt anpassad bostad.

Under vissa omständigheter kan den enskilde ha rätt till korttidsboende. Antingen handlar det om korttidsboende på grund av avlastning för t ex anhöriga, eller korttidsboende i väntan på återgång till egen bostad eller alternativ boendeform.

Personer med funktionsnedsättning som har behov av annat stöd enligt SoL och LSS

Avser personer med långvarig och allvarlig funktionsnedsättning som innebär svårigheter i den dagliga livsföringen, särskilt avseende stöd att klara boendet t ex behov av boendestöd, hemtjänst och/eller personlig assistans. Det ska föreligga speciella svårigheter att på grund av ovanstående på egen hand anskaffa egen bostad. Personerna kan behöva hjälp till bostadsanskaffning.

Personer med speciella svårigheter att på egen hand anskaffa bostad, så som omfattande skulder, särskilt hyresskulder i kombination med annan social problematik

Avser personer som har skulder som på grund av omfattning och innehåll inte är möjliga att åtgärda på överskådlig tid (oftast flera år) och inte accepteras som hyresgäst av hyresvärd. Personen ska ha uttömt alla egna möjligheter att skaffa bostad så som att ha sökt på bostadsförmedling, andrahandsmarknad, mindre orter där utbudet av lediga lägenheter är gynnsammare än i Kungälv, möjlighet till inneboendeavtal etc.

Barn och unga

Barnperspektivet ska alltid beaktas i utredningen kring en barnfamiljs behov av bostad. Vilka följder olika beslut får för barnet skall alltid analyseras och tas med i beslutsunderlaget. Barn med särskilda behov behöver uppmärksammas och tas med i analysen utifrån hur dessa påverkar boendesituationen och vardagen.

- Hemmaboende ungdomar som har mycket särskilda skäl att flytta hemifrån

Enligt allmän praxis är det skäligt att den unge bor hemma fram tills han/hon har egna ekonomiska möjligheter att flytta till egen bostad. I vissa rättsfall nämns 25 år som en åldersgräns. Föräldrar är försörjningsskyldiga för barn under 18 år och för ungdomar som studerar på gymnasiet, dock längst till 21 år. Det strider dock mot samhällets normer att helt frånsäga sig ansvaret för den unge den dag han/hon fyller 21 år. Trots att det inte finns någon lagstadgad underhållsskyldighet kan man inte bortse från familjens ekonomiska förhållanden när en familjemedlems ansökan om bistånd ska prövas.

För att en ungdom skall beviljas ekonomiskt bistånd till hyra för att flytta hemifrån skall mycket speciella skäl föreligga. Att det finns konflikter i hemmet mellan den unge och föräldrarna är inte skäl nog. I första hand skall man erbjuda stöd genom att arbeta med problematiken som föranleder ansökan.

- Familjehemsplacerade ungdomar efter 18 års ålder

Enligt praxis så har socialtjänsten ett ansvar för de barn som genom samhället har placerats utanför vårdnadshavares omsorg. Det innebär att man skall se välvilligt på att den unge skall kunna avsluta gymnasiestudier men även i vissa fall erbjuda lämpligt boende efter avslutade studier. Det är dock ingen generell regel att alla barn som lämnar familjehem automatiskt ska ha rätt till bostadsanskaffning.

- Stora barnfamiljer

På grund av att det inte finns tillräckligt stora lägenheter på öppna bostadsmarknaden kan barnfamiljer med fler än åtta barn ha svårigheter att finna en bostad. Dessa familjer kan behöva hjälp från socialtjänsten i form av bostadsanskaffning, t ex att andrahandshyra ett hus av kommunen. Ett sådant boende kan familjen inte ta över förstahandskontrakt på. Föräldrarna ska uppmanas att ställa sig i bostadskö för att sedermera få lägenhet på egen hand när barnskaran blivit mindre genom att de äldre barnen har flyttat hemifrån.

- Barnfamiljer i övrigt

Att vara förälder utgör i sig ingen rätt till bistånd i form av boende. Har föräldern inga speciella svårigheter att söka bostad på egen hand, har man inte rätt till bistånd i form av bostad. Speciella svårigheter kan t ex vara stora skulder kombinerat med social problematik. Har en familj speciella svårigheter kan rätten till bistånd innefatta hjälp till bostadsanskaffning.

Personer på väg ut från kriminalvården

Avser personer som bedöms behöva stöd i att erhålla en bostad efter avtjänat straff för att minska risken för återfall i kriminalitet. Bostaden skall utgöra en del i en rehabiliteringsprocess där också hög grad av tillsyn initialt kan behövas.

Brottsoffer inklusive våld i nära relation

Avser främst personer där det bedöms finnas behov av skyddat boende. Ett bredare stöd kan också behöva ges till utsatta där hjälp med bostadsanskaffning kan vara en lämplig insats.

Socialtjänsten ska särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp.

En risk- och skyddsbedömning ska alltid göras och utifrån den bedömningen får olika boendialternativ övervägas.

7. Akuta situationer och det yttersta ansvaret (tak över huvudet)

Vid situationer som personen inte har kunnat råda över finns möjlighet att bevilja tak över huvudet under en mycket begränsad tid för att den enskilde ska ges skälig tid att på egen hand finna ett annat boende. Situationen har då oftast uppstått hastigt eller utan förvarning. Personen ska kunna redogöra för hur denne har försökt lösa sin situation.

Personer som vid den akuta situationen inte kan bedömas ha speciella svårigheter att anskaffa bostad kan beviljas skäligt rådrum i form av akutboende. Vilken sorts boende får avgöras individuellt. Skäligt rådrum utgör en mycket begränsad tid och får avgöras från situation till situation. Syftet är att den enskilde får möjlighet att lösa sin boendesituation på egen hand. Om vederbörande ansöker om bostad, skall avslag lämnas på ansökan om bostadsanskaffning.

Om det under den skäliga rådrumstiden eller under utredningstiden visar sig att vederbörande kan ha speciella svårigheter att på egen hand anskaffa bostad och omfattas av de särskilda grupper som nämns ovan, får man utreda om bistånd till boende ska beviljas.

8. Den enskildes ansvar

Bistånd till den enskilde i form av boende kan bli aktuellt om det finns ett biståndsbehov och det inte kan tillgodoses på annat sätt, t.ex. via annan huvudman eller av den enskilde själv. Personen ska själv ta ansvar för sin egen livssituation.

Att söka och få en egen bostad är en process som oftast tar väldigt lång tid. Då den enskilde kontaktar socialtjänsten för att söka boende behöver denne redogöra för vad som gjorts för att

uttömma möjligheterna till att lösa sin situation på egen hand. Det som socialtjänsten i en utredning ställer frågor kring och förväntar sig att den enskilde själv har gjort är t ex att

- Ha anmält sig som bostadssökande i kommunal bostadskö, bostadsförmedling, anmält sig som bostadssökande till samtliga privata hyresvärdar i kommunen och omnejd
- Aktivt ha sökt lägenhet under längre tid genom upprepade personliga kontakter med samtliga hyresvärdar i Kungälv kommun. Även inväntat svar och kunna redogöra för dessa (inte tillräckligt att bara få besked att man ställts i kö).
- Aktivt ha sökt bostad via lokalpress, anslag i affär, via internet m.m
- Ha undersökt andra alternativ till att bli godkänd som hyresgäst, t ex kollat möjligheterna till privat borgensman.
- Aktivt ha sökt bostäder på andrahandsmarknaden
- Ha skaffat en överblick över sin ekonomiska situation och även börjat betala av på eventuella skulder. Prioriterat hyresskulder. Kontaktat Kronofogden och eventuella inkassoföretag för utdrag som visar hur skuldsituationen ser ut.
- Vid särskilda livssituationer blir det extra viktigt och tydligt att ta ansvar för att planera och förbereda sin bostadssituation. Detta gäller till exempel om den enskilde har barn, vid inflyttning till kommunen och vid separation eller skilsmässa.

9. Levandegöra

Vid antagande av anvisningen kommer den att implementeras i nuvarande ledningssystem och göras känd via Intranät och på arbetsplatsträffar inom sektorn.

10. Uppföljning

Mål och syfte med anvisningen ska följas upp och utvärderas efter ett år.

